

'de politieke theaterlente mag aanbreeken'

Steeds vaker maken regisseurs en theaterdocenten voorstellingen op basis van maatschappelijke onderwerpen. Naast een duidelijke maatschappij kritische visie vereist dit een artistieke visie om die voorstelling te laten slagen. De docent Drama opleiding in Leeuwarden organiseerde op 18 april 2006 een studiedag rondom dit thema voor mensen uit het werkveld. Een impressie van de workshops en persoonlijke statements van de theatermakers:

'Maak liever een goed toneelstuk over bloemen, dan een slecht theaterstuk over politiek.'

Workshop Mechtild Prins: over de schoonheid van spreektaal

Mechtild Prins (1988, Toneelacademie Maastricht) heeft niets met repertoire theater. 'Ik wil geen thema zoeken in een stuk, maar vanuit een thema een stuk maken'. Haar afkeer verklaart ze als volgt: 'Repertoire hoeft alleen maar mooi te zijn: iedereen doet zijn kunstje en het doek gaat weer dicht.' Vanuit die onvrede besluit ze een kleine, persoonlijke voorstelling te maken over verschillende culturen. Als voorproefje besluit ze haar zus –die met een Turkse man is getrouwd- te interviewen. Dat verhaal boeit haar zo, dat ze het verhaal van haar zus en diens Turkse man verder uitwerkt tot de voorstelling 'Global life'. Het verhaal van Lien & Kadir. Of over de schoonheid van spreektaal.

Om materiaal voor de voorstelling te verzamelen, interviewde Mechtild haar zus en man meerdere keren. Ze vroeg hen naar persoonlijke bezittingen als foto's, video's en dagboeken die ze verwerkte in de voorstelling. Alle interviews nam ze op met een camera. Uit die interviews distilleerde ze de uiteindelijke tekst voor de voorstelling. Alle versprekingen, stiltes, eh's en ah's liet ze intact. Mechtild: 'Dat heb ik gedaan om de tekst zo dicht mogelijk op de huid van de acteurs te plakken. Ze moesten zich de tekst helemaal eigen maken. Ik zie graag een acteur door het personage heen, ik wil een kwetsbaar iemand zien die zijn tekst zegt in het hier en nu. Ik hou van de schoonheid van het niet-acteren.'

Een dergelijk persoonlijk verhaal theateraal maken voor een onbekend publiek – 'Het is wel het verhaal van mijn zus en haar man'- is ook gevaarlijk terrein. Prins ontkent dit niet. 'Dat is het lastige van docu-

scènes uit 'Global life'

- de kennismaking
Lien: En ik vond het best eng, het werd toch een beetje in mijn schoot geduwd. Eigenlijk was het een aandrang van: hij heeft niemand dus moet het nou maar snel gebeuren.
- de bruiloft
Kadir: Ik geloof in de islam. We hadden afgesproken, we gaan niet naar een kerk en niet naar een moskee. Gewoon voor de wet trouwen en iedereen blijft bij zijn eigen geloof... voor we de bruidstaart aansneden kwam er een pastoor om voor ons en de gasten wat te zeggen.
Lien: Bij hun heet dat een imam, maar het is eigenlijk een priester.

mentair theater maken: ik wil er theater van maken, maar ik mag de mensen die ik geïnterviewd heb nooit schaden. Ik wil bepaalde dingen uitvergroten, verdraaien, wil soms liegen. Ik wil werkelijkheid en fantasie in elkaar laten overlopen en dat kan niet altijd.' Een tweede valkuil is dat de voorstelling het persoonlijke verhaal van de geïnterviewden niet ontstijgt. Mechtild Prins: 'Dat moet je steeds checken bij jezelf als maker: is dit het verhaal wat ik wil vertellen? Met de voorstelling 'Global Life' heb ik verteld dat tussen twee culturen op een kussen nog altijd de duivel slaapt. En dat was lang voordat het multi-culturele drama op de politieke agenda stond.'

Statement Erik de Vroedt: over het aanbreeken van de politieke theaterlente

Erik de Vroedt (1996, Toneelschool Arnhem) verrast zijn toehoorders met 'Het Officieuze Manifest van het Nieuw Geëngageerde Theater'. Hij is artistiek leider van mightysociety: een reeks van tien voorstellingen die gebaseerd zijn op prangende, actuele kwesties. Mightysociety-voorstellingen spelen zowel in het theater, als daarbuiten. Wat staat er zoal in dit Officieuze Manifest? Een korte, wellicht inspirerende selectie:

- De Nieuw Geëngageerde Theatermaker staat midden in de wereld. Hij is geïntrigeerd door de wereld van de politiek, de wetenschap, de handel en de straat. Ter voorbereiding op zijn voorstellingen is hij te vinden in bibliotheken, debatcentra of met een taperecorder op straat. Hij leest zich suf, surft zich lam en raakt niet over zijn onderwerp uitgesproken.
- De Nieuw Geëngageerde Theatermaker koestert polemiek. Hij zal zijn publiek nooit één levenshouding door de strot duwen. Hij faalt als hij doorslaat naar gemakzuchtig cultuurpessimisme of naïef idealisme.
- De Nieuw Geëngageerde Theatermaker infiltrereert. Rondom de presentaties van zijn voorstellingen zoekt hij de wereld buiten het theater op. In plaats van het reguliere schot hagel van flyers en posters gaat hij echt aan

de slag met de plekken waar hij speelt. Hij speelt op locatie. Maar vergeet de mooie fabriekshallen. Hij wil invloed en speelt zijn voorstellingen dus op plekken van macht: de Tweede Kamer, de gemeenteraad of het hoofdkantoor van ABN AMRO.

Mighysociety schuwt grote politieke thema's als terrorisme, identiteit en globalisering niet. Het wil eigentijds theater maken; theater dat iets zegt over de wereld waarin we leven. De Vroedt: 'De politieke theaterlente mag aanbreeken'. Maar wel met de nadruk op theater, want –zo zegt De Vroedt-: 'Maak liever een goed toneelstuk over bijvoorbeeld bloemen dan een slecht toneelstuk over politiek.'

Workshop Ilja Tammen: over hoe je als speler de documentaire theatraal vormgeeft

Ilja Tammen (1988, Toneelacademie Maastricht) is actrice bij o.a. Theatergroep Wederzijds en heeft als speler altijd gezocht naar het spanningsveld tussen het spelen van een goede voorstelling en de communicatie met het publiek. Ze vertelt over de voorstelling 'De jeugd van Hitler' (1990) waarin ze als speler voor het eerst ontdekt dat haar acteurschap in dienst staat van de voorstelling: 'Ook al had ik slecht gespeeld of vals gezongen, terug naar huis op de fiets, dacht ik vooral aan de kinderen met wie ik gesproken had. Met wie ik het over iets had gehad. Dat gaf mij meer voldoening dan mijn acteerprestaties.'

De voorstelling 'Transit' (1995) –een voorstelling over asielzoekers in Nederland– was voor Tammen 'zowel een artistiek goede voorstelling, als een zinvolle manier van theatermaken.' Opvallend is dat Ilja Tammen benadrukt dat het kunstpubliek daar anders over dacht: 'Er ontstond na de voorstelling de volgende discussie: is dit een opzichzelfstaande voorstelling die ook stand houdt in het theater of is dit een interessante voorstelling gezien de mensen en de plek waar het zich afspeelt?'

Ilja Tammen

Mechtild Prins

Hitler, asielzoekers, een voorstelling over het moordende 'Leger van de Heer' in Oeganda: het zijn allemaal loodzware thema's. Hoe worden die zware maatschappelijke items luchtig gehouden? Tammen: 'Het kan alleen als je het zware thema doorsnijdt met muziek en dans. In de voorstelling 'Thuisfront' – over een oorlogsveteraan uit Bosnië- werken Mike (de oorlogsveteraan) en een vluchteling uit Bosnië samen in een mortuarium. Ik speel in die voorstelling zijn vrouw, maar ook een lijk. In het mortuarium leggen Mike en de vluchteling mij af in een komische, bijna dansante choreografie. Het publiek krijgt even lucht, om daarna weer geconfronteerd te worden met de harde werkelijkheid. Zo kun je geëngageerd theater maken wat het publiek echt raakt.'

Meer weten over de mightysocietyvoorstellingen? www.mightysociety.nl